

ANONİM ŞİRKETLERDE KAR DAĞITIM POLİTİKASI VE ÖNEMİ

Őirketler, özellikle sermaye őirketleri ortaklarca kazanç elde etmek amacıyla kurulurlar. Kurulan şirketin uzun süre varlığını sürdürebilmesi, faaliyetlerinden kazanç sağlaması ve değerini arttırması bir çok faktör yanında elde edilen karın nasıl kullanıldığı ile yakından ilgilidir. Bu çerçevede őirketlerin uzun ve kısa dönem kar dağıtım politikalarının olması gerekir.

Kısaca belirtmek gerekirse kar dağıtımı bir faaliyet yılı sonunda elde edilen karın ne şekilde kullanıldığını gösterir. Elde edilen karın ne kadarının mali yükümlülükleri karşılama da kullanılacağı ne kadarının yedek olarak ayrılacağı ve ne kadarının şirketin ihtiyaç duyduğu yatırımlara ayrılacağı ve ne kadarlık kısmın ortaklara ve kardan pay alması öngörülenlere dağıtılacağı belirlenmesi kar dağıtımıdır. Bu dağıtımın belirlenmesine ilişkin őirketçe, yasal düzenlemelerde dikkate alınarak belirlenmiş esaslar kar dağıtım politikalarını oluşturur. Bu gün yazımızda Türk Ticaret Kanunu'na göre kar dağıtımı ve kardan pay alma hakkına sahip olabilecekler üzerinde duracak gelecek yazımızda ise halka açık şirketlerde farklılıklar ve kar dağıtım politikaları üzerinde duracağız. Dağıtılan kar paylarının vergileme durumu da ayrı bir yazı konusu olabilecektir.

Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ortaklara ve Diğer Kişilere Kar Dağıtımı

Anonim şirketlerde kar dağıtımına karar vermeye yetkili organ genel kuruldur. Genel kurul yönetim kurulunun önerisi üzerine, yasal düzenlemelere aykırı olmamak koşuluyla kâr dağıtımını karara bağlar.

TTK'nun 608.nci maddesinde "Kâr Payı ve Yedek Akçeler" başlığı altında karın dağıtımına ilişkin olarak yapılan düzenleme şöyledir:

(1) Kâr payı, sadece net dönem kârından ve bunun için ayrılmış yedek akçelerden dağıtılabilir. Kâr payı dağıtımına ancak, kanun ve şirket sözleşmesi uyarınca ayrılması gereken kanuni yedek akçelerle, şirket sözleşmesinde öngörölmüş yedek akçeler ayrıldığı takdirde karar verilebilir.

(2) Şirket sözleşmesi ile aksi öngörölmedikçe, kâr payı, esas sermaye payının itibarî değerine oranla hesaplanır; ayrıca yerine getirilen ek ödeme yükümlülüklerinin tutarı da (madde 603)kâr payının hesaplanmasında itibarî değere eklenir.

(3) Şirket genel kurulu, kanun ya da şirket sözleşmesinde öngörölmeyen veya öngöröleri aşan tutarlarda yedek akçelerin ayrılmasına sadece aőađıdaki durumlarda karar verir.

a-Zararların karşılanması için gerekliyse,

b-Şirketin gelişimi için yatırım yapılması ihtiyacı ciddi bir şekilde ortaya konulmuşsa, bütün ortakların menfaati böyle bir yedek akçe ayrılmasını haklı gösteriyorsa ve bu hususlar şirket sözleşmesinde açıkça belirtilmişse, karar verebilir.

Anonim ortaklıklarda; genel kurul, kâr üzerinden kuruculara, intifa senedi sahiplerine, ortaklara, yönetim kuruluna üyelerine, şirket çalışanlarına, çıkarılan menkul değerlerle kârdan pay alma ya da kâra iştirak hakkı tanınmış kişilere dağıtacağı kâr payları da, kâr dağıtım tablosunda ayrı olarak gösterilir.

Öte yandan, ana sözleşmede pay senetlerinin bazı türlerine tanınan öncelik haklarıyla, kuruculara ve diğer kişilere tanınan özel yararlar saklı kalmak üzere; her pay sahibi, kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılması kararlaştırılmış net dönem kârına, sermaye payı oranında katılma hakkına haizdir Şirketin sona ermesi halinde her pay sahibi esas sözleşmede sona eren şirketin mal varlığının kullanılmasına ilişkin başka bir hüküm bulunmadığı takdirde, tasfiye sonucunda kalan tutara pay oranında katılır.(TTK md: 507).

Kuruculara Kâr Payı

Şirketi kurdukları sırada harcadıkları emeğe karşılık olarak kuruculara para ve bedelsiz pay vermek gibi sermayenin azaltılması sonucunu doğurabilecek bir menfaat tanınmaz. Ancak ,dağıtılabilir kârdan, 1'nci tertip kanuni yedek akçe ile pay sahipleri için yüzde beş kâr payı ayrıldıktan sonra kalanın en çok onda biri intifa senetleri bağlamında kuruculara ödenir.

Dağıtılabilir kâr mevcut iken; şirket kârının dağıtılmaması kararlaştırmış olsa dahi kurucu intifa senedi sahipleri esas sözleşmede öngörülen kâr paylarını alırlar. (md: 348/3)

TTK, kurucular lehine de intifa senedi çıkarılabileceğini düzenlemiş; kurucular lehine çıkarılan intifa senetleri ile diğer intifa senetleri sahipleri arasında kâr payı dağıtım konusunda ayırım yapmış, "kurucu intifa senedi" sahiplerine ayrıcalık tanımıştır.

İntifa Senedi Sahiplerine Kâr Payı

TTK'nun 502.nci maddesinde ‘‘Şirket genel kurulu, esas sözleşme gereğince veya esas sözleşmeyi değiştirerek, bedeli itfa olunan payların sahipleri, alacaklılar veya bunlara benzer bir nedenle şirketle ilgili olanlar lehine "intifa senetleri" çıkarılmasına karar verebilir.’’ hükmüne yer vermiştir. Şirket intifa senedi çıkarmışsa ve intifa senetleri sahiplerine verilecek olan kâr payları ana sözleşmede yer alıyorsa, kâr dağıtım tablosunun düzenlenmesi sırasında intifa senedi sahiplerine dağıtılacak kâr payları da ayrı gösterilir.

Öte yandan, şirket ana sözleşmesi ile bazı nevi pay senetlerine kâr payı dağıtılması konusunda öncelik, tasfiye payı, rüçhan ve oy hakkı konusunda imtiyaz tanınabilir.(madde 478,507)

Adi Hisse Senedi Sahiplerine Kar Payı ve Uygulama

Yukarıda belirtildiği gibi, TTK'na göre, her pay sahibi, kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılması kararlaştırılmış dönem net kârına payı oranında katılma hakkına haizdir. Esas sözleşmede aksine hüküm yoksa kâr payı, pay sahibinin sermaye payı için şirkete yaptığı ödemelerle orantılı olarak hesap edilir. Ancak kâr payı, yasalar ve ana sözleşmede öngörülen yedek akçelerin ayrılmasından sonra dağıtılabilir. Şirket genel kurulu, ana sözleşme ve yasalarda belirtilenler dışında da yedek akçe ayırmaya yetkili bulunmaktadır.

Uygulamada görüldüğü gibi genel kurullar, bu yetkilerine dayanarak bazen kâr dağıtımını yapmamakta, kârın tamamının yedek akçelere eklenmesini kararlaştırabilmektedir. Şirket ana sözleşmesinde hüküm bulunmasına karşın genel kurulun kâr dağıtmama kararı alması özellikle halka açık olmayan anonim şirketlerde görülmekte, uzun yıllar genel kurullar kar dağıtmama yönünde karar alabilmektedir. Bu uygulama şirket hisselerinin değerini etkiler. Vergileme açısından bazı olumsuzluklara neden olabilir. Kar dağıtım politikalarını açıklarken be hususlar üzerinde duracağız.

Yönetim Kurulu Üyelerine Kâr Payı

Anonim ortaklık ana sözleşmesinde, yönetim kurulu üyelerine, ortak olarak almaları gereken kâr payından, toplantılara katılma ücretlerinden, aylık veya yıllık ücretlerden ayrı olarak, şirket kârının elde edilmesine katkıda bulunmaları dolayısıyla kârdan belirli bir payın verilmesini öngörebilir veya genel kurul bu yönde karar alabilir. Şirket ana sözleşmesi gereği olarak veya şirket genel kurulunca karar alınması nedeniyle yönetim kuruluna kârdan pay verilmesi kararlaştırılmış ise, kâr dağıtım tablosunda ayrıca gösterilmesi gerekir.

TTK 611.nci maddesi ile, yönetim kuruluna kazanç payları konusunda şu düzenlemeyi getirilmiştir: "Yönetim kurulu üyelerine kazanç payları, sadece net kârdan ve ancak kanuni yedek akçe için belirli ayırdan ve pay sahiplerine ödenmiş sermayenin yüzde beşi oranında veya esas sözleşmede öngörülenden daha yüksek bir oranda kâr payı dağıtıldıktan sonra verilebilir."

Çalışanlara Kâr Payı

Çalışmayı özendirme, kârın arttırılması yönünde ek çaba gösterilmesini teşvik amacıyla, şirket ana sözleşmesinde memur, müstahdem ve işçilere kârdan pay verilmesi hükmü yer alabileceği gibi, şirket genel kurulu da pay sahipleri dışında kârın elde edilmesinde hizmetleri geçen kişilere kâr üzerinden bir prim ödenmesine karar almış veya toplu iş sözleşmelerinde, çalışanlara kârdan pay verilmesi kararlaştırılmış olabilir. Dayanağı ne olursa olsun, hizmetlilere kârdan pay dağıtılması söz konusu olduğunda kâr dağıtım tablosunda ayrıca gösterilmelidir.